

За допомогою моделі інтегрованої оцінки інтенсивності конкуренції (10) визначимо коефіцієнт інтенсивності конкуренції підприємств газової галузі на ринку м. Дніпропетровська при $\alpha = 0,6$ за умови ($\alpha = 0,4 \div 0,8$):

$$I_{ok} = \alpha I_r + (1 - \alpha) I_{dr} = 0,6 \cdot 0,52 + (1 - 0,6) \cdot 0,69 = 0,59 .$$

З урахуванням отриманого коефіцієнта інтенсивності конкуренції на ринку газового обладнання м. Дніпропетровська, використовуючи модель (6) розраховуються коефіцієнти (12) і (13) для коригування розв'язку стохастичної моделі управління запасами (5), що дає можливість визначити оптимальні рівні обсягів запасів підприємства з урахуванням інтенсивностей попиту та пропозиції.

Аналітично визначити оптимальні значення рівнів запасів вдається тільки у відносно простих випадках. Якщо ж система зберігання запасів має складну структуру то неминуче виникає потреба у використанні стохастичних моделей управління запасами. Проте класичні підходи до побудови стохастичних моделей управління запасами ще не достатньо враховують ключові фактори ринкової конкуренції. В зв'язку з цим, на нашу думку, актуальним є вдосконалення методології визначення раціональних обсягів запасів з урахуванням невизначеності та інтенсивності ринкової конкуренції на підґрунті системи диференціальних рівнянь Колмогорова для ймовірнісних станів систем масового обслуговування.

Вирішити поставлене завдання дозволяє врахування в інтегрованій оцінці інтенсивності конкуренції величини впливу її складових (часткових показників інтенсивності конкуренції), зокрема, оцінки відносно ранжування часток долі підприємства та розподілу ринкових часток фірми відходячи з можливих відхилень їх часток від середнього арифметичного.

Література

1. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: навч. посіб. / В.В. Вітлінський. – К.: КНЕУ, 2003. – 408 с.
2. Исследование операций в экономике / Н.Ш. Кремер, Б.А. Путко, И.М. Тришин и др.; под ред. проф. Н.Ш. Кремера. – М.: Банки и биржи; ЮНИТИ, 2003. – 407 с.
3. Ткаліченко С.В. Вплив пропорційної системи стимулювання на вибір оптимального рівня запасів / С.В. Ткаліченко // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ: Науковий збірник. – Кривий Ріг – 2006. – № 6 – С. 37-42.
4. П'ятницька Г.Т. Управління підприємством в епоху глобалізму: монографія / Г.Т. П'ятницька. – К.: ЛОГОС, 2006. – 568 с.
5. Афанасьев Є.В. Моделювання стратегії розвитку гірничорудних підприємств з урахуванням ризику: дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: 08.00.11 / Афанасьев Євген Вікторович. – К., 2008. – 422 с.
6. Трухаев Р.И. Модели принятия решений в условиях неопределенности / Р.И. Трухаев. – М.: Наука, 1981. – 151 с.
7. Хорошенька Л.В. Управління товарними запасами підприємства на основі прогнозу попиту / Л.В. Хорошенька // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ: Науковий збірник. – Кривий Ріг – 2007. – № 2(10) – С. 56-59.

330.322

*Астаф'єв О.Ю., Астаф'єва К.О.,
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ ЕТАПУ ЙОГО РОЗВИТКУ

Ефективність діяльності господарюючих суб'єктів в умовах ринкової економіки у значній мірі виражено станом її фінансів, що говорить про необхідність розгляду фінансової безпеки. Навіть при умові високої прибутковості підприємства, недостатня увага до фінансової безпеки може привести до негативних наслідків, тобто до банкрутства або ворожого поглинання. Разом з тим, для більш ефективного аналізу фінансових загроз, підприємство необхідно розглядати як постійно змінний суб'єкт підприємницької діяльності, тобто формування фінансової безпеки необхідно проводити з урахуванням етапу розвитку підприємства. Питаннями забезпечення фінансової безпеки розглянуто у багатьох роботах вітчизняних та зарубіжних економістів: Мунтіян В., Папехин Р.С., Кузенко Т.Б., Прохорова В.В., Саблина Н.В., Гришко Н.Є., Молодецька О. М. та ін.

Мета статті - проаналізувати існуючі методи оцінки фінансової безпеки підприємства, та визначити шляхи їх удосконалення при умові врахування етапу розвитку підприємства.

У роботі [4], фінансова безпека підприємства розглядається, як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів, що виражено в максимальних значеннях прибутковості, рентабельності, якості управління, використання оборотних і необоротних фондів, структуру капіталу, вартості акцій і виплати дивідендів. Основна мета забезпечення фінансової безпеки - це вміння протистояти загрозам фінансового характеру, тобто тим загрозам, які можуть змінити структуру капіталу, зменшити ринкову вартість підприємства або ж привести його до банкрутства.

За думкою економіста Папехіна Р.С. «Сутність фінансової безпеки підприємства, на думку автора, полягає в здатності підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей загальної корпоративної стратегії, в умовах невизначеного і конкурентного середовища» [5]. В економічній літературі існує досить багато різних методологічних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Антонова О., пропонує їх класифікувати в залежності від ряду особливостей [3]:

1. Ефективність діяльності підприємства відображається в його звітності. Тому оцінка рівня фінансової безпеки може здійснюватися на основі кількісних та якісних показників або ґрунтуватися на змішаній інформації;

2. Залежно від визначення оціночних показників на основі цього методу можна виділити такі підходи: агрегатний, коефіцієнтний, інтегральний, урівноважений, беззбитковий.

У роботі [1], автором пропонується для оцінки фінансової безпеки підприємства використовувати показники фінансової стійкості. Дана методика характеризується як досить вузька, тому що відображає лише платоспроможність підприємства і не враховує інші не менш важливі фактори.

Інша група дослідників вважає, що оцінку фінансової безпеки необхідно проводити на основі показників кризового стану, а також ймовірності банкрутства. На сьогоднішній день досить багато методик оцінки ймовірності банкрутства або неплатоспроможності, розроблено на території пост радянського простору. Більшість вітчизняних методик ґрунтується на практичному і теоретичному досвіді західних економістів, але з урахуванням характерних особливостей пост планової економіки.

Провівши аналіз моделей оцінки ймовірності банкрутства або неплатоспроможності, економіст Молодецька О.М. [3] зазначає наступне: « по-перше, всі методики ґрунтуються на встановлених експериментальним шляхом коефіцієнти вагомості, по-друге, обрані набори часткових показників не враховують специфіку діяльності сучасних гірничих підприємств, по-третє, деякі методики використовують мультиколінеарні або взаємозалежні показники, що впливає на точність розрахунків та отриманих результатів». Отже, використання моделей оцінки ймовірності банкрутства (неплатоспроможності) не зовсім коректно при аналізі фінансової безпеки.

Група економістів вважає, що рівень фінансової безпеки можна оцінювати за допомогою інтегральних показників які визначають ступень кризи на підприємстві. В економічній літературі (П. Етрілл, С. Хелферта, В.В. Ковальов, В.П. Савчук, І.А. Бланка, Дж. Ван Хорна, М.Н. Крейніної, С. Нікбахта, О.С. Стоянової, В.М. Суторміної, А.Д. Шеремета), зустрічається досить багато різноманітних груп показників або коефіцієнтів, які характеризують рівень кризового стану підприємства. Провівши аналіз існуючих методів оцінки ступеня кризи на підприємства, було визначено групи показників: показники фінансового стану, а саме коефіцієнти рентабельності, ліквідності, ділової активності; показники структури капіталу; показники інвестиційної привабливості; показники конкурентоспроможності та ринкової привабливості; показники кредитоспроможності та обслуговування боргу.

Перераховані вище складові можуть використовуватися при оцінці ступеня кризи, але їх використання при аналізі фінансової безпеки, дасть не точне і не комплексне розуміння стану безпеки. У роботі [3], використовується інтегральний метод оцінки кризового стану підприємства, за допомогою вартісного показника «запасу власного капіталу». Цей показник відображає відхилення «фактичної суми активів підприємства від їх мінімальної величини, достатньої для забезпечення стійкого економічного стану» При цьому автором вважається, що відбувається зміна лише величини власних активів, а суми залучених ресурсів не змінюється. Це говорить про те, що джерелом фінансування виступає власний капітал підприємства. Даний метод оцінки має ряд переваг, а саме «по-перше, інформація є зрозумілою та доступною, оскільки вказує на те, що потрібно зробити для виходу з кризи; по-друге, для всіх коефіцієнтів цей показник має єдиний економічний смисл, по-третє, такий показник можна співвіднести з показниками фінансової звітності, оскільки він виражений у тих же одиницях». Згідно вище сказаного, метод оцінки ступеня кризи на підприємстві запропонований в роботі [3] дає можливість оцінити величину «запасу власного капіталу» необхідного для досягнення нормативів показників фінансового стану.

Провівши аналіз існуючих методик оцінки фінансової безпеки підприємства, можна зробити висновок, що існуючі методики не враховують мету діяльності підприємства. Тобто для оцінки фінансової безпеки на етапах розвитку підприємства, необхідно визначити, яка мета діяльності підприємства в залежності від етапу розвитку. Згідно теорії життєвого циклу підприємства, на різних етапах розвитку, підприємство має різну мету в залежності від особливостей функціонування. Це може бути забезпечення фінансової безпеки з метою розвитку, тобто якщо підприємств має на меті перехід на наступний етап, та забезпечення фінансової безпеки без мети розвитку, тобто забезпечення фінансової безпеки підприємства за умови стабільного функціонування без урахування етапності розвитку. На основі вище сказаного, рівень фінансової безпеки підприємства з метою, та без мети розвитку, пропонується оцінювати із сторони джерела фінансування підприємства, тобто за допомогою безбитковості. При розрахунку точки безбитковості, необхідно враховувати, яку суму додаткового прибутку має отримати підприємство для досягнення нормативів показників фінансового стану. Формула фінансової безбитковості матиме вигляд:

$$\Phi Б = \frac{ПВ + \max\{\Delta ЗВК; \Delta П_n\}}{(ЧВ - ЗВ) / ЧВ}, \quad (1)$$

ПВ – постійні витрати;

ΔЗВК – нестача «запасу власного капіталу»;

ΔП_n – нестача нормативного прибутку;

ЧВ – чиста виручка підприємства, за звітний період;

ЗВ – змінні витрати.

Згідно формули (4), додатковий прибуток визначається шляхом вибору максимально значення з показників нормативного прибутку та «запасу власного капіталу».

Розрахунок фінансової безпеки за запропонованою методикою проводиться на підприємствах гірничо-збагачувальної галузі за останні року.

На основі інформації про діяльність підприємств, розраховується безбитковий об'єм реалізації котрий забезпечить фінансову безпеку підприємств. Розрахунки зведені у табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок фінансової безбитковості на підприємствах гірничо-збагачувальної галузі за 2007-2010 рр.

Підприємство	2007	2008	2009	2010
ВАТ «ЦГЗК»	3 198 305	4 491 180	7 940 400	7 460 227
ВАТ «Полтавський ГЗК»	2 494 455	4 106 979	4 284 279	6 261 798
ВАТ «Південний ГЗК»	6 784 890	7 297 596	9 357 905	5 506 365
ВАТ «Північний ГЗК»	7 318 940	14 077 747	12 796 914	23 987 051
ВАТ «Інгулецький ГЗК»	6 608 020	9 818 290	14 358 004	18 343 651

Згідно табл. 1, для забезпечення фінансової безпеки було отримано новий рівень безбиткового обсягу реалізації. На основі цього можна визначити рівень фінансової безпеки за допомогою показника:

$$ЕБП = \frac{V_{\phi}}{V_{\phi\phi}}, \quad (2)$$

V_φ – фактичний об'єм реалізації за аналізований період, грн

V_{φφ} – фінансова безбитковість, грн.

Розрахунок рівня фінансової безпеки представлені у табл. 2.

Таблиця 2

Розрахунок рівня фінансової безпеки на підприємствах гірничо-збагачувальної галузі за 2007-2010 рр.

Підприємство	2007	2008	2009	2010
ВАТ «ЦГЗК»	0,95	1,13	0,33	0,68
ВАТ «Полтавський ГЗК»	1,18	1,15	0,95	1,02
ВАТ «Південний ГЗК»	0,50	0,73	0,25	1,13
ВАТ «Північний ГЗК»	1,13	0,83	0,53	0,48
ВАТ «Інгулецький ГЗК»	0,54	0,78	0,36	0,57

Отже, згідно розрахунків наведених у табл. 2, рівень фінансової безпеки повинен наближатися до одиниці. Чим вище значення, тим вищий рівень захищеності має підприємство.

Література

1. Антонова О. Систематизация методических подходов до оцінки фінансової безпеки підприємства / О. Антонова // Економіка . – 2010. – №6 (106). – С. 3-7.
2. Гришко Н.С. Методичні аспекти оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємства / Н.С. Гришко // Регіональні перспективи. – 2002. – № 1 – С. 112-115.
3. Молодецька О.М. Комплексна оцінка економічної безпеки підприємства (на прикладі гірничих підприємств): автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04. – Кривий Ріг, 2010. – 22 с.
4. Мунтіян В.І. Економічна безпека України / В.І. Мунтіян. – К.: Вид-во КВІЦ, 1999. – 216 с.
5. Папехин Р.С. Факторы финансовой устойчивости и безопасности предприятия: автореф. дис. канд. економ. наук. – Волгоград, 2007. – 21 с.

338.486.2

*Танцюра М.Ю., старший викладач,
Кримський економічний інститут ДВНЗ «КНЕУ імені В. Гетьмана»*

**ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ТА РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Виходячи з результатів аналізу інформаційних загроз та засобів інформаційного захисту туристичних підприємств [1, 2], встановлено їх суттєву невідповідність, яка приводить до неефективності системи інформаційної безпеки туристичних підприємств. У зв'язку з цим, виникає необхідність у визначенні заходів, які б дозволили забезпечити ефективність системи інформаційної безпеки туристичних підприємств.

Останнім часом проблемам інформаційного забезпечення діяльності туристичних підприємств приділяється все більше уваги з боку вітчизняних вчених. Никитин Л.Н. визначив закономірності інформаційного забезпечення та їх використання у туристичному бізнесі [3]. Дітковська М.Ю. обґрунтувала формування інформаційного забезпечення туристичної галузі на регіональному рівні [4]. Мельниченко С.В. дослідив інформаційні технології в управлінні суб'єктами туристичної діяльності [5].

У той же час, невирішеними залишаються питання організаційного та ресурсного забезпечення ефективності системи інформаційної безпеки туристичних підприємств.

Мета статті: визначити зміст організаційного та ресурсного забезпечення ефективності системи інформаційної безпеки туристичних підприємств.

Більшість вчених-економістів згодні, що ефективність – це відношення отриманого результату до здійснених витрат для його досягнення [6, 7, 8]. Отже, у застосуванні до системи інформаційної безпеки туристичного підприємства, ефективність – це співвідношення приросту рівня інформаційної безпеки до приросту витрат ресурсів на формування та функціонування системи інформаційної безпеки.

Виходячи з наданого визначення ефективності, існує два основних напрямки її забезпечення:

- 1) підвищення рівня інформаційної безпеки туристичного підприємства;
- 2) скорочення витрат ресурсів на формування та функціонування системи інформаційної безпеки.

Перший напрямок забезпечення ефективності ми пропонуємо реалізувати за допомогою комплексу організаційного забезпечення ефективності системи інформаційної безпеки туристичних підприємств, який включає наступні заходи: підвищення рівня організації системи інформаційної безпеки туристичного підприємства на основі її комплексної регламентації; розробка ефективної системи навчання та тестування персоналу туристичного підприємства на основі компетентнісного підходу; реалізація заходів з матеріального стимулювання персоналу туристичного підприємства до виконання правил інформаційної безпеки; запровадження пріоритетних форм функціонування системи інформаційної безпеки туристичного підприємства (математизації, автоматизації, інтелектуалізації та інноватизації).

Комплексна регламентація системи інформаційної безпеки підприємства передбачає розробку набору інструктивних документів з організації інформаційного захисту, які повинні затверджуватися